

Vámos Miklós

HETVENKEDŐ

Vámos Miklós

HETVENKEDŐ

(VM ritmikus önéletrajza)

ATHENAEUM

© Vámos Miklós, 2020

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4-8.
Telefon: 1-235-5030
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

ISBN 978 963 293 995 7

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámin
Felelős szerkesztő: Besze Barbara
Szerkesztette: Szabó T. Anna
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

Készült a Gelbert ECOprint nyomdában, 2020-ban

Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető

MOTTÓK

*Ha nagyon kétségbe vagyok esve,
mindíg vershez menekülök,
bár nem tudok verset írni.*

Móricz Zsigmond

*Meg se szólalj. Puszta hetvenkedés,
hogy még élsz.*

Kocsmai beszólás

Hetvenkedik: <„hetlen” (nem lehet)

+ kedik (igeképző).

*Az eredeti szó a „lehetetlen” dicsékvésekre,
kérdésekre utal.*

Szótár

SZABÓ T. ANNA LEVELE VM 60. SZÜLETÉSNAPJÁRA (2010)

Hát mi aztán jól felköszöntöttünk tegnap... Pedig ott voltunk, de nem ott, ahol kell.

Így történt: a levelemben azt írtam a szervezőknek, hogy „ott leszek, ha rajtam múlik”. Rajtam múlt, de nem voltam ott. Ugyanis én csak annyit láttam meg a meghívón, hogy Alexandra. Ha Alexandra, és te, akkor nyilván a Nyugatinál, ahol legutóbb a pódiumon beszélgettünk. A meghívót persze nem vittem magammal. Leparkoltam a világ végén, és némi késéssel ugyan, de boldogan lifteztem fel az emeletre, ahol sötét volt. A teremben senki. Akkor jöttem rá, nagy szomorúan, hogy mi a helyzet. A helyi erők nem tudták megmondani, hol van az esemény.

Itthon láttam aztán a meghívón, hogy az új helyen, a Lotz-teremben, de arról még nem is tudtam - még jó, hogy nem mentünk el a másik Alexandrába, a Károly körútra, mert ott sem lettél volna.

Nagyon sajnálom, a jó szándék megvolt, de a költői (vagyis hát szimplán annai) szórakozottság elrontotta. Bort és límericket is vittem, de akkor majd legközelebb,

NAGYON SOK
BOLDOG SZÜLETÉSNAPOT
KÍVÁNUNK!

Szeretettel:
Anna és Gyuri (*)

[* *Dragomán György*]

SZABÓ T. ANNA ELŐSZAVA A KÖTETHÉZ (2020)

Nemrégén a messzi Luxemburgban jártam, egy nemzetközi iskola udvarán vágtunk át éppen, és arról beszélgettünk a magyar kísérőimmal, hogyan lehetne rákapatni az embereket az olvasásra.

- Én is untam olvasni - mondta egyikük, egy középkorú férfi -, de aztán rátaláltam Vámos Miklósrá, és nem tudtam letenni. Végigolvastam tőle mindent, és azóta szeretem a könyveket.

Öröm megtapasztalni, hogy az író nem hiába kínlódik a szobájában egyedül, akár órákat is elszöszölve egy mondaton: a szövegei hullámokat vetnek és megváltoztatják a világot. Ezt értettem meg azon a szeles iskolaudvaron, és arra gondoltam, hogy a jó könyveket receptre kellene felírni, és akkor kevesebb lenne a világon az önzés, az acsargás, és a butaság.

Nagy kincs az ilyen, magas színvonalából soha nem engedő író, akit még életében megért és szeret a nagyközönség, akinek gyógyírként, ajándékba is megveszik és boldogan ajánlják a regényeit. Régi jó olvasói tudják, hogy Vámos Miklós mindig kész a megújulásra, hogy minden könyve meglepetés, és nemcsak a témák sokfélesége szempontjából, hanem azért is, mert írt már prózán kívül drámát, novel-

lát, forgatókönyvet - de hogy verset is szokott, azt csak az utóbbi időkben tudhatták a beavatottabbak. Klasszikus regényíróinkkal persze már korábban is megesett, hogy emlékezetes verseket, sőt versesköteket írtak, de ez az új Vámos-könyv azért is nagy dobás, mert legjobb tudomásom szerint példátlan vállalkozás: nemcsak a magyar límerick történetében lesz fontos lépés, de az egész műfajba hoz új színt azzal, hogy önéletrajzi, mondhatni lírai límerickeket sorakoztat a klasszikus límerickek mellé, és egy teljes kötetten át variálja és teszi izgalmassá ugyanazt a versformát.

Az említett líraiság persze nem a magasröptű unalom szinonimája, hanem merész vegyülete a vallomásnak és a játékosságnak. A jól ismert Vámos-féle humor, a hol fanyar, hol csípős szellemesség és az elegáns ironia most is jelen van, a hang mindvégig összetéveszthetetlen, ám az író mégis olyan közel enged magához, a saját élettörténetéhez, töprengéseihez, fájdalmaihoz és vágyaihoz, hogy az olvasó zavarba jön: búsul vagy vigyorog, de nem tud többé távolságot tartani. Nem is akar, hiszen nagyon izgalmas végigkísérni az írot a példátlan, és éppen ezért műfajteremtő vallomás útján, az apaság és a szerelem szépségein, az írás és a publikálás gyötrelmein, a válás, az öregedés stációin, belesni a civil és a szakmai élet titkaiba, bejárni vele eget-földet, Európát és Amerikát, együtt lélegezni, együtt várakozni, együtt szomorkodni, marhászkodni, nevet-

ni, zenélni, üldögélni és nézelődni vele, és ahogy az olvasó az átélés által átlényegül, egyszerre ráébred, hogy ez a perzselő személyesség igazából nem is az íróról szól, hanem már ő róla, aki olvas. Ez a kötet az élet teljességéről beszél, a pillanat megéléséről, arról, hogy jelet kell hagynunk a jelenről, emléket kell állítanunk az időben. Ezt megértve aztán nincs más hátra, mint hogy az olvasó apránként lassan maga is írni próbáljon - én legalábbis biztos vagyok benne, hogy ez lesz a kötet végigolvasásának egyenes következménye még olyanoknál is, akik soha életükben nem gondolták volna, hogy a költészet ilyen jó mulatság és ilyen időtálló vigasz is lehet.

Hogy miért muszáj megpróbálni? Hát azért, mert „elmekörtani szemszögből nézve, (...) bizvást állíthatom, hogy a límerik egy sajátos betegség”, legalábbis ezt írja Várady Szabolcs, aki Gergely Ágnes mellett a límerick magyar meghonosítója, mert a „beteg azon kapja magát, hogy fontosabb teendőit elhanyagolva egyre csak rímek után kutat”. Amikor az első, magyar költők által írt límerick-gyűjtemény megjelent, valóságos límerick-láz tört ki nálunk, költőkön és olvasókon egyaránt, és azóta boldogan burjánzik a rím-őrület, honlapokon és folyóiratokban, fesztiválokon és közösségi oldalakon. Vámos Miklós is Várady Szabolcstól kapta el ezt a dicséretesen élvezetes kórt, a boldog olvasók szerencséjére. Egészségünkre! - mondom azonnal, hiszen magam is e ragályban szenvedek:

ismétlődő rohamokban tör ki az efféle írhatnak az emberen, és soha többé nem lehet már kigyógyulni belőle. A límerick a lélek immunválasza a keserű mindennapokra.

Aki elolvassa ezt a könyvet, annak nem kell többé útmutató az íráshoz: a téma lehet pajzán (ahogy az angol límerick-hagyomány szereti), lehet dalszerűen vagy gúnyorosan dudorászós (trallala), történelmi, földrajzi, szerelmi, kulináris – egy a fontos, hogy jól szóljon! A lendület megvan, hiszen ebből a kötetből megtanulható a játékosság bátorsága: a jellegzetesen vámosi rím-fricskák és a szójátékok öröme, a balladai homály helyett a límericki sűrítés trükkjei, a nézőpont személyességének izgalmi. Az már világos, hogy límericket mindenhol lehet írni: kávézóban várakozás közben, strandon, kutyasétáltatás előtt, kórházi ágyon, repülőn, gitárral a kézben, mert a límerick nemcsak unaloműző, hanem valóságos varázsmondóka, jókedvre derít, rendszeres elmetornára szoktat, megvigasztal. A gyakorlott olvasónak nem lesz nehéz a témaválasztás, és Vámost követve akár az irodalomban is nyugodtan kalandozhat – kezdetnek vegyünk például, ahogy tőle láttuk, egy klasszikust (profibbaknak: kortársat), és próbáljunk rímeket találni a nevére. Az is megeshet, hogy köszöntő lesz belőle, csak egyre kell vigyáznunk: hogy rá ne prüszszentsük kedvenc írónkra a límerick-lázat, mert akkor nem lesz nyugta többé szegénynek.

E könyv olvasója azonban jó szívvvel odaóvakodhat kedvenc írójához, azaz elküldheti neki a róla szóló sikerültebb verseket, hiszen egy límerick-lázban szenvedőt már nem lehet megfertőzni. Különben is: ragálynak még soha nem örültünk ennyire! Költőként én külön hálás vagyok azért, hogy sokakhoz ezáltal fog tapintható közelségbe kerülni a vers, vagyis az a szövegtípus, amittől az általános iskola óta annyira rettegnék, hogy mindeddig nem mertek a kezükbe venni egyetlen kortárs kötetet sem. Most ők is meglepődve fogják tapasztalni, hogy vers és élet között nem is olyan nagy a távolság. A költészet rólunk és nekünk szól, éltet és élni segít. Remélem, legközelebb már erről fogunk beszélgetni egy újabb boldog és lelkes olvasóval, amikor átvágunk a szeles udvaron.

A kötet megszületését ihlető hetvenedik születésnap kiváló alkalom arra, hogy az olvasás kiváltotta örömünkben végre megtanuljunk íróköszöntőket írni. Nincs jobb ajándék, mint egy személyes, tréfás-játékos, mégis szeretetteljes, verses kalaplengetés. Bízom benne, hogy sokan folytatják majd a sort, vagyis a sorokat.

Volt egy úr, úgy hívták, Miklós.

Rádörrent magára: „Mit lógsz?”

Verset kéne írni!”

Meg is írta. „Így ni!

Nem is rossz. Na, világ, mit szólsz?”

*Miklós úr, Vámos, az író,
írt, mert az írónak így jó.
Dehogy jó: jó nehéz,
munkál az ész s a kéz,
az író: jó munkabíró.*

*Van egy úr, úgy hívják, Vámos.
Olvasója is van, számos.
Könyveit úgy őrzi
Madrid és New Jersey,
mint Márquezt. Mondhatni: famous.*

*Vámos úr - jól ismert név ez -
kereken épp hetvenéves.
Az Isten éltesse,
életét élvezze,
maradjon fényes és éles.*

[Az előszónak vége]

* * *

UTÓDOK

Ikreket kí nevel: nem henyél.
Földre hull pohár és vajkenyér.
 Rakodhat lankadatlanul
 az atya, míg belevakul.
De oly szép! Panaszkodni nem ér.

Alszik a két darab kisleány,
legyen csend, ne legyen indulacs,
 nem kell már őrzöng, zajong,
 hallgass el csöngő és gong.
Ha fölébrednének, riccs, reccs, racs.

Ma van a fiúknak babazsúr.
Huszonöt vendég srác. Nagy a zúr.
 Harmíncszeletes a torta.
 Hat gyertya előkotorva.
Még száz ily napot adjon az úr.

Elmúltak már vándoréveid.
Hadd nevelhesd föl Hencit s Petit.
Ha egészséggel éled,
adódnak jó remények.
S tán a boldogság is leterit.

Két kicsi fiammal telelek.
Futkosnak. Vidám az emelet.
Ővelük boldog az élet,
vihorászom és remélek.
Visszavinni nem jó gyereket.

Péntek van. Fiaim belőnek
egy-két gólt. Tessen az edzőnek.
Én meg csak nézem. És várok.
Nem tudnám berúgni. Károk-
at tettek testemben az évek.

Nyílt napra hoztam a fiúkat.
Mi lesz itt? A gyomrom kilyukad.
Német tagozat. Hatéves
korban ez még elég kényes.
Nyelvtudás teremthet kiutat.

Nem értem, tőlünk az iskola
mit akar. Eléggé bonyola.
Szülőin hadarnak mindent,
gyerekek szaladnak kint-bent.
Szülőnek lenni: fém kaloda.

Szülőnek lenni, jaj, kelepce.
Lényeg, hogy a gyerek szeresse.
Bármit üzennek tanerők,
kérdezd a fiaid előbb.
Mіндеgy az osztályzat, recece.

Fogorvos, fülorvos, ortopéd,
fiaimmal ennyi épp elég,
sűrítve bele hat napba.
Évvégi szünet ad acta.
Plusz kell két paszport, s még sok egyéb.

Gyerekekkel kiabálsz, barom vagy!
Bármít is csinált, ez nagyon vad.
Ne légy a főnöke, elég,
ha az atya szeret s megért.
Voltál ilyen te is kamasznak.

Nem könnyű az elvált szülőnek,
szívébe hetente belőnek.
Szar ez így, megoldás nincsen.
Szívok, és szív két kis kincsem.
Nézhetsz már egyenest s merőleg.